

KILPAILU- JA KULUTTAJAVIRASTOLLE

ASIA Lausunto digitaalisen liiketoiminnan esteistä ja lainsäädännöllisistä kehittämistarpeista (Dnro KKV/652/03.02/2015)

LAUSUNNON ANTAJA

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry (TTVK), Helsinki

Pyydämme saada lausua otsikon mukaisessa asiassa ja toivomme, että TTVK lisittäisiin jatkossa KKV:n lausuntopyyntöjen jakelulistalle.

LAUSUNTO

Laittoman tarjonnan torjuminen tehokkaasti on edellytys terveiden markkinoiden kasvulle ja kehittymiselle. Täytäntöönpanokeinojen aitoon tehokkuuteen on kiinnitettävä huomiota. Puutteelliset täytäntöönpanokeinot tai näennäiset oikeuksia turvaavat säännökset, joiden noudattaminen on käytännössä vapaaehtoista, estävät ja vaikeuttavat laillisen digitaalisen liiketoiminnan kehittämistä.

Lausuntomme keskittyy vain niihin alaotsikoihin, joihin liittyy oikeuksien täytäntöönpanoa koskevia asioita.

(3) Immateriaalioikeuksia koskeva sääntely

Tekijänoikeuksien täytäntöönpanon osalta alan toimijat – niin oikeudenhaltijat, internetoperaattorit kuin laillisten palveluiden tarjoajat – eivät ole sisämarkkinoilla vielä yhdenvertaisessa asemassa. Suomen on osaltaan vaikutettava siihen, että komissio varmistaa, että kaikki jäsenmaat implementoivat tekijänoikeudet tietoyhteiskunnassa direktiivin 8(3) artiklan välittömästi. Osa EU:n jäsenmaista ei ole vielä implementoinut kyseistä artiklaa kunnolla tai ollenkaan. EU:n ja kansallisen lainsäädännön on mahdollistettava se, että yhdessä jäsenmaassa annettu kieltomääräys voidaan panna täytäntöön myös muissa jäsenmaissa. Tällä hetkellä oikeudenhaltijoiden on aloitettava oikeusprosessi alusta jokaisessa maassa samaakin palvelua vastaan, kunkin jäsenmaan kansallisten lakien mukaan. Prosessit ovat pitkiä ja oikeudenkäyntikulut moninkertaistuvat, mikä ei ole tehokasta täytäntöönpanoa.

Kansallisesti kieltomääräyksistä säädetään TekijäL 60 §:ssä. Selvänkin piraattipalvelun osalta estomääräyksen hakeminen ja saaminen on monimutkainen ja hidas prosessi. Kansallisesti on tältä

osin varmistettava, ettei luoda lainsäädännöllisiä tai –tulkinnallisia esteitä asioista sopimiselle. Suomessa tulisi ottaa mallia Tanskasta, jossa oikeudenhaltijoiden ja internetoperaattoreiden 09/2014 tekemän Code of Conduct –sopimuksen mukaan tuomioistuimen yhdelle internetoperaattorille antama estomääräys laitetaan kaikkien muidenkin internetoperaattoreiden toimesta täytäntöön viikon kuluessa. Tämä on myös kilpailuoikeudellisesti perusteltua.

(4) Rahoitusta ja maksuliikennettä koskeva sääntely

Myös muilla välittäjillä kuin internetoperaattoreilla, kuten esimerkiksi hakukoneilla, maksuvälitysyhtiöillä ja mainosvälittäjillä, on rooli laittomassa tarjonnassa. Hakukoneet ohjaavat sisältöä etsivät valitettavan usein ensisijaisesti laittomiin palveluihin. Käyttäjilleen ilmaisten laittomien palvelujen ansaintalogiikka perustuu palvelussa näkyvään mainontaan, josta saattaa kertyä huomattaviakin summia. Laittomat palvelut, jotka myyvät sisältöä käyttäjilleen – aina laillisia palveluja huomattavasti edullisemmin, mikä lisää niiden houkuttelevuutta – käyttävät tunnettuja maksuvälitysjärjestelmiä, kuten luottokortti-yhtiöitä, PayPalia tms. Näiden logot palvelussa erehdyttävät lisäksi käyttäjiä luulemaan palvelua lailliseksi. On tutkittava, olisiko syytä asettaa korostettu huolellisuusvelvollisuus mainos- ja maksuvälittäjille, jotta ne eivät toimillaan edistäisi laitonta toimintaa.

Teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaajien tulovirtoihin puuttuminen on tehokas keino lopettaa oikeudenloukkaus (ns. Follow the Money –approach). Samoin ansaintamahdollisuuksien vaikeuttaminen vähentää laittomien palvelujen määrää. Sopimukseen perustuva yhteistyö antaa mahdollisuuden reagoida nopeasti oikeudenloukkauksiin ja muuttuvaan toimintaympäristöön. Sekä EU-tasolla että kansallisesti on edistettävä tällaisten käytänteiden syntymistä – ministeriö voi esimerkiksi toimia koollekutsujana – ja varmistettava, että esimerkiksi tietosuoja ei muodostu käytännössä esteeksi tällaiselle yhteistyölle.

Sopimukseen perustuvasta yhteistyöstä oikeudenhaltijoiden ja välittäjien välillä toimii hyvänä esimerkkinä Tanskassa 8.5.2015 julkistettu ”Code of Conduct II”¹

(5) Tietosuojaa koskeva sääntely

Tietosuoja ja yksityisyyden suoja eivät saa muodostua esteeksi tekijänoikeuksien asianmukaiselle täytäntöönpanolle. Ainoastaan sellaiset digitaaliset markkinat, joissa väärinkäytöksistä joutuu vastuuseen, herättävät toimijoiden ja kuluttajien luottamuksen digitaalipalveluihin ja edistävät terveiden digitaalisten sisämarkkinoiden kehittymistä.

(10) Muu mielestänne relevantti sääntely: Tietoyhteiskuntakaari

Teletunnistetietojen saatavuus

Internetissä tapahtuneiden tekijänoikeudenloukkauksien selvittäminen alkaa aina ip-osoitteen selvittämisellä. Oikeudenhaltijoilla on TekijäL 60a §:n perusteella oikeus saada yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, josta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman oikeudenhaltijan suostumusta.

Tämä oikeussuojakeino on jo joidenkin internetoperaattoreiden osalta pelkästään teoreettinen, koska nämä säilyttävät tiedot oman ilmoituksensa mukaan ainoastaan kuukauden ajan. Tämä aika ei riitä

¹ kum.dk/nyheder-og-presse/pressemeddelelser/nyheder/bred-opbakning-til-faelles-kamp-for-et-lovligt-og-trygt-internet-paa-ophavsretsomraadet/1/1/

näytön tallentamiseen, oikeudenhaltijoiden tunnistamiseen, näyttöpaketin ja hakemuksen valmistamiseen ja käsittelyyn saamiseen usein hyvin ruuhkaksiin tuomioistuimiin. Internetoperaattoreille on säädettävä velvollisuus säilyttää teletunnistetietoja muita kuin viranomaisia varten vähintään kolmen kuukauden ajan.

On myös yksittäisen oikeudenloukkaajan kannalta parempi, että oikeudenloukkaus voidaan lähtökohtaisesti hoitaa joustavasti pehmein keinoin eli sopimusteitse. Rikosprosessi on turhan hidas ja raskas yksittäisten ja selvien oikeudenloukkauksien hoitamiseksi; käytännössä niistä on tullut myös yksittäisille oikeudenloukkaajille monin verroin raskaammat seuraamukset. Näistä syistä oikeudenhaltijoilla pitää olla myös käytännössä mahdollisuus saada teletunnistetiedot siviilioikeudellisinkin keinoin ilman tutkintapyyntöä.

Ajoittain esitetään, että ns. loppukäyttäjien valvonta lopetettaisiin ja oikeudenhaltijoille aiheutuvat vahingot korvattaisiin esimerkiksi hyvitysmaksua laajentamalla. EUT totesi kuitenkin ns. Thuiskopie-tuomiossaan², että kappaleen valmistamisen salliminen myös laittomasta lähteestä olisi ristiriidassa teosten tavanomaisen hyödyntämisen kanssa ja haittaisi sisämarkkinoiden asianmukaista toimintaa.

21 luku: Verkkotunnukset

Yleiseksi trendiksi piratismassa on tullut se, että tunnetut piraattipalvelut jatkavat toimintaansa siitä huolimatta, että ne on jo kerran todettu tuomioistuimessa laittomaksi. Palvelut muuttavat usein maajuuresta toiseen. Tunnetun piraattipalvelun pesiytyminen esimerkiksi .fi –osoitteeseen ei antaisi hyvää kuvaa Suomesta. Näin ollen on varmistettava, että Viestintävirastolla on tarvittaessa mahdollisuus puuttua asiaan pikaisesti ja poistaa verkkotunnusmerkintä tällaisissa tilanteissa.

Vanhan verkkotunnuslain 11 § 1 momentin 1-kohdan mukaan poliisilla tai syyttäväviranomaisella oli mahdollisuus pyytää tunnuksen sulkemista sen vuoksi, että on todennäköisiä syitä epäillä tunnusta käytettävän rikoksen tekemiseen. Tämä mahdollisuus olisi äärimmäisen tärkeää säilyttää myös jatkossa. Nykyisen tietoyhteiskuntakaaren 169 § antaa Viestintävirastolle mahdollisuuden poistaa verkkotunnus vasta jos tuomioistuin on lainvoimaisella päätöksellään kieltänyt tunnuksen käyttämisen. On selvää, että tässä ajassa useampikin laitton, kansainvälisesti tunnettu piraattipalvelu ehtii majoittua Suomen maajuureen.

22 luku: Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen

Internet-palveluntarjoajien osalta tietoyhteiskuntakaaren vastuuvapauslausekkeitä tulee selventää ja tarkentaa. Nykyinen alasottomenettely (notice and take down) ei ole riittävän tehokas, koska poistetut aineistot palaavat nopeasti takaisin palveluun. Toiminnon tulisi olla luonteeltaan pysyvämpi (notice and stay down).

Internet-palveluntarjoajilta on vaadittava suurempaa vastuuta ja huolellisuutta verkkojen ja järjestelmien hallinnassa, varmistamisvelvollisuus mukaan lukien. Laittomia palveluja ylläpidetään webhotelleissa, joista tila on vuokrattu lähes olemattomilla tai keksityillä yhteystiedoilla. Laittomien internetpalvelujen ylläpitäjät laiminlyövät lähes poikkeuksetta yleisen tiedonantovelvollisuutensa eli velvollisuutensa ilmoittaa nimensä ja yhteystietonsa. Tällaiseen laiminlyöntiin on voitava puuttua seuraamusuhalla. Oikeudenhaltijoiden lisäksi myös viranomaisilla ja palvelun käyttäjillä on oltava mahdollisuus tavoittaa palvelun ylläpitäjä väärinkäytöstilanteissa.

² EUT:n 10.4.2014 antama tuomio asiassa C-435/12 ACI Adam BV ym.

Helsingissä kesäkuun 3 päivänä 2015

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry

Jaana Pihkala
toiminnanjohtaja

TTVK on voittoa tavoittelematon aatteellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on tekijänoikeuslakiin perustuvien oikeuksien valvonta ja tekijänoikeusloukkausten ehkäisy Suomessa. TTVK järjestää myös yleistä tekijänoikeudellista tiedotus- ja koulutustoimintaa. TTVK:n jäseniä ovat Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Kopiosto ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto - Finlands filmbyråes förbund ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto - Centralförbundet för Finlands filmproducenter ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Musiikkituottajat – IFPI Finland ry, Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry, Suomen audiovisuaalisten alan tuottajat – SATU ry, Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Yleisradio Oy, MTV Oy, Sanoma Media Finland Oy